

İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Örgüt İklimine İlişkin Algılarının İncelenmesi*

Examining Primary School Teachers' Perceptions of Organizational Climate

Ferudun SEZGİN¹, Ali Çağatay KILINÇ²

¹Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, ferudun@gazi.edu.tr

²Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, cağatay0684@hotmail.com

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, ilköğretim okulu öğretmenlerinin okul iklimine ilişkin algılarının bazı demografik değişkenlere göre incelenmesidir. Araştırmaya Sivas merkezinde yer alan ilköğretim okullarında görevli 233 öğretmen katılmıştır. Öğretmenlerin okul iklimine ilişkin algılarının belirlenmesi için "Örgütsel İklimi Tanımlama Ölçeği-İlköğretim Okulları İçin Gözden Geçirilmiş Versiyon" (OCDO-RE) kullanılmıştır. Verilerin analizinde bağımsız gruplar için t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğretmenlerin okul iklimi algıları cinsiyet, branş, kıdem ve görev yapılan okuldaki çalışma süresi değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar göstermemiştir. Araştırmanın bulguları okul ikliminin farklı değişkenlerle ilişkilendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: İlköğretim okulu, Öğretmen, Okul iklimi, Demografik değişken.

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the primary school teachers' perceptions of organizational climate according to their some demographic variables. A total of 233 teachers employed in the primary schools in Sivas participated in the study. "Organizational Climate Detection Questionnaire-Refined Edition for Primary Schools" was used to determine primary school teachers' perceptions of organizational climate. Independent samples t-test and one-way ANOVA were performed to analyze the data. Results revealed that the total scores of teachers' perceptions of organizational climate did not vary depending on their variables of gender, branch, seniority and years in current school. These findings report the need for further research on the relationship between school organizational climate and other related variables.

Keywords: Primary school, Teacher, School climate, Demographic variable.

* Bu çalışma, 8-10 Eylül 2011 tarihleri arasında Burdur'da düzenlenen 20. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı'nda bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Okul kendine has havası ve yapısı olan sosyal bir sistemdir (Wei, 2003). Okul öğretmenlerin, yöneticilerin ve diğer çalışanların gözünde toplumun diğer kurumlarına göre çok farklı bir konuma sahiptir. Okulda hüküm süren davranış kalıplarının anlaşılması okuldaki iklimin incelenmesine bağlıdır (Kavgacı, 2010). Okulda örgütsel davranışın incelenmesi ve daha iyi anlaşılması için örgütsel iklim kavramı önemli bir araç olarak görülmektedir (Thomasson, 2006). Diğer bir ifadeyle, okuldaki davranış biçimlerinin daha iyi analiz edilebilmesi ve eğitim-öğretim faaliyetlerinin daha etkili şekilde yürütülebilmesi için okul ikliminin dikkatle incelenmesi gerekmektedir.

Örgütsel iklim kavramıyla ilgili yapılan çalışmalar örgüt ikliminin, yöneticilerin liderlik stilleri (Shaw, 2009; Williamson, 2007), örgütsel güven (Hoy, Tarter ve Kottkamp, 1991), öğrenci başarısı (Thomasson, 2006), işgörenlerin iş tatmini (Özdemir, 2006) örgütsel bağlılık (Çağlar, 2008) ve öğretmenlerin demografik özellikleri (Günbayı, 2005) gibi örgütsel davranış açısından önemli kavramlarla ilişkili olduğunu göstermektedir. Örgütsel iklim kavramının örgütsel davranışla ilgili birçok kavramla ilişkili bulunmuş olması kavramın önemine işaret etmektedir. Hoy ve diğerleri (1991) okulla ilgili sağlıklı çözümler yapabilmek için öncelikle okul ikliminin analizini yapmak gerektiğini belirtmektedirler. Buna rağmen, Türkiye'de ilköğretim okullarında okul ikliminin analiz edildiği çalışmaların (Baykal, 2007; Gedikoğlu ve Tahaoğlu, 2010; Karacaoğlu, 2008; Kavgacı, 2010; Özden, 2009; Tok, 2006) sınırlı olduğu görülmektedir. Bu noktada, okul iklimi kavramının ele alınarak incelenmesi ve ilköğretim okulu öğretmenlerinin okul iklimine ilişkin algılarının demografik değişkenlere göre analiz edilmesi önemli görülmektedir.

Örgütsel İklim

Okuldaki hava, okul atmosferi, okul karakteri ya da ideolojisi gibi farklı isimler altında incelenmekle birlikte, okul ortamı ile ilgili çalışmalar genellikle okul iklimi kavramı altında toplanmaktadır (Hoy, 1990). Örgütsel iklim kavramı, 1950'lerde okuldaki çalışma ortamı ile ilgili çalışma yapan araştırmacılarla alanyazına girmiştir. Bugün

yoğun şekilde devam eden iklim çalışmalarının altında yatan en temel varsayım, Halpin ve Croft'un (1963) insan tepkilerini oluşturan gerçek unsurun davranışın görünen şekli veya sebebinden çok algılanan şekli ya da sebebi olduğu yönündeki varsayımdır (akt. Anderson, 1982). İklim en genel tanımıyla örgütsel hayatın kalitesini ifade eden bir kavramdır (Sweetland ve Hoy, 2000). Diğer bir ifadeyle, bir örgütün iklimi onu diğer örgütlerden ayıran ve örgüt üyelerinin davranışlarını etkileyen içsel özelliklerin bir bütünüdür (Hoy ve Miskel, 2010). Örgütsel anlamda iklim, kişilikle özdeşleştirilmekte ve her okulun kendine has bir kişiliğinin olduğu ifade edilmektedir. Örgütsel iklimin temelini kolektif algılara bağlı olarak işgörenlerin ve yöneticilerin çalışma ortamına ilişkin algıları oluşturmaktadır. Bu algının oluşmasında örgüt yöneticisinin rolü kritiktir. İnfomal örgüt içinde normatif ve davranışsal yapının oluşmasını sağlayan kişi olarak okul yöneticisi kurumun iklimini doğrudan etkileme gücüne sahiptir (Hoy ve Clover, 1986). Benzer şekilde, Kottkamp, Mulhern ve Hoy (1987) iklimi örgütün işleyişi içinde önemli bir unsur olarak değerlendirmektedir.

Okul İklimi

Okulda algılanan ve okul ortamının kalitesi olarak ifade edilen okul iklimi, bireylerin davranışlarına yönelik kolektif algıya dayanmaktadır (Hoy ve diğ., 1991). Değerlendirilmesi ve yönlendirilmesi oldukça güç bir unsur olarak okul iklimi, okula ilişkin insanlarda oluşmuş olan duygu ve düşüncelerin bir bütünü ya da diğer bir ifadeyle okulun bir bütün olarak insanlara hissettirdikleri olarak açıklanabilir (Ellis, 1988). Baykal (2007) bir örgütü diğer örgütlerden ayıran özellik olarak örgüt ikliminin örgütteki ilişki biçimlerini, grupları ve yönetimi etkileyen bir kavram olduğunu belirtmektedir. Sweetland ve Hoy (2000) okulların farklı türde iklim yapılarına sahip olmalarına neden olan etmenlerin başında, örgütteki bireyler arasında mevcut ilişkilerin kalitesinin geldiğini öne sürmekte ve bu durumun örgüt yöneticisinin uyguladığı liderlik stiliyle yakından ilişkili olduğunu belirtmektedir. Öğretmen motivasyonu, öğrenci başarısı ve gelişimi okul ikliminin etkilediği en belirgin değişkenler arasındadır (Schlaffer, 2006). Bununla birlikte, başka çalışmalar okul iklimi ile örgütsel bağlılık (Çağlar, 2008), iş tatmini (Özdemir, 2006) ve öğrenci başarısı (Johnson ve Stevens,

2006; Thomasson, 2006) arasındaki ilişkiye vurgu yapmaktadır. Konuyla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, okul ikliminin okulda mevcut olan ilişkilerin yapısı, yönetsel süreçler ve örgütsel davranış gibi birçok değişkenle ilişkili olduğunu göstermektedir.

Okul İkliminin Boyutları

Halpin ve Croft (1963) tarafından geliştirilen ve iklimle ilgili birçok çalışmada kullanılan "Örgütsel İklimi Tanımlama Anketi'nin (Organizational Climate Description Questionnaire) okul yöneticisinin davranışlarını kapsayan yüksekten bakma, yakından kontrol, harekete geçirme ve anlayış gösterme ile öğretmen davranışlarını kapsayan çözülme, engellenme, moral ve samimiyetten oluşan sekiz boyutta ifade edilmektedir (akt. Hoy ve diğ., 1991). Hoy ve Clover (1986) bu anketin çağın gerisinde kaldığını ve bu alanda kullanılmak üzere geçerliliği ve güvenilirliği yüksek bir ölçüm aracı geliştirilmesinin gerekliliğini ifade etmiştir. Bu amaçla, ilköğretim okulları için "Örgütsel İklimi Tanımlama Ölçeği"ni (OCDQ-RE) geliştirmişler ve okul iklimini üçü öğretmen, üçü de müdür davranışlarını içeren altı boyut altında incelemeye çalışmışlardır. Bu altı boyuttan destekleyicilik, yönlendiricilik ve sınırlayıcılık boyutları okul yöneticisinin davranışları ile ilgiliyken profesyonellik, samimiyet ve ilgisizlik ise öğretmen davranışları ile ilgilidir. *Destekleyicilik*, okul personeline karşı duyarlı davranan, onların kişiliğine ve yaptığı işe saygı gösteren, onları dinleyen ve sorunlarına çözüm arayan bir okul yöneticisinin davranışlarını tanımlamaktadır. *Yönlendiricilik*, okul yöneticisinin okuldaki etkinlikleri yakından takip etmesini ifade ederken *sınırlayıcılık*, okul yöneticisinin okul çalışanlarının yaptıkları işe engel olan davranışlarda bulunmasını ifade etmektedir. Okul yöneticisi sınırlayıcı rolünde, yapılan işleri daha zor hale getiren kişi konumundadır. *Profesyonellik*, öğretmenlerin arasında mesleki ilişkilerin varlığına işaret etmektedir. Öğretmenler çalıştıkları okulda bulunmaktan mutludur ve meslektaşlarının profesyonel gelişiminden gurur duyarlar. *Samimiyet*, daha çok okulda sosyal ilişkilerin gelişmişliğine vurgu yapmaktadır. Buna göre, öğretmenler birbirlerine yakın davranır ve destek olurlar. *İlgisizlik*, öğretmenlerin profesyonellikten uzak davranışlarına vurgu yapmaktadır. Bu boyuttaki öğretmenlerin davranışları üretkenlikten ve amaç-odaklılıktan uzaktır.

Bu çalışmada, ilköğretim okulu öğretmenlerin okul iklimine ilişkin alguları incelenmektedir. Araştırma bulgularının okul ikliminin geliştirilmesi açısından önemli bulgular sunacağı düşünülmektedir. Ayrıca, okullardaki mevcut çalışma ortamı hakkında bilgi toplanarak gelecek araştırmalara yol gösterecek verilerin elde edilmesi amaçlanmaktadır. Hoy, Smith ve Sweetland (2002) okul personelinin örgüt iklimine ilişkin algı farklılıklarının üzerinde durulması ve bunların detaylarıyla incelenmesi gerektiğini ifade etmektedirler. Bu bağlamda, araştırma sonuçlarının okul iklimi ile ilgili alanyazına önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Model

Bu araştırma, tarama modelinin kullanıldığı betimsel bir çalışmadır. Tarama modelinde tasarlanan araştırmalarda, mevcut bir durum olduğu biçimiyle betimlenmeye çalışılır (Karasar, 2009). Bu çalışmada, betimsel bir yaklaşım kullanılmak suretiyle ilköğretim okulu öğretmenlerinin okul iklimine ilişkin algılarının demografik değişkenlere göre farklılığı incelenmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Sivas ili merkezinde görev yapan ilköğretim okulu öğretmenleri oluşturmaktadır. Bu evrenden basit seçkisiz örnekleme yoluyla seçilen 14 ilköğretim okulundan toplam 240 öğretmen araştırmaya katılmıştır. Veri temizleme sürecinde bu sayı 233'e inmiştir. Bu öğretmenlerin 105'i (%45) kadın, 128'i (%55) erkektir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 103'ü (%44) sınıf öğretmeni, 130'u (%56) da branş öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki kıdemleri incelendiğinde, 110 (%47) öğretmenin 1-10 yıl arası, 80 (%34) öğretmenin 11-20 yıl arası ve 43 (%19) öğretmenin de 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca, öğretmenlerin 164'ü (%70) 1-5 yıl, 44'ü (%19) 6-10 yıl ve 25'i (%11) de 11 yıl ve üzeri bir süredir buldukları okullarda görev yapmaktadırlar.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada öğretmenlerin görüşlerine göre okul iklimini belirlemek üzere geliştirilen “Örgütsel İklimi Tanımlama Ölçeği – İlköğretim Okulları İçin Gözden Geçirilmiş Versiyon” (OCDQ-RE) kullanılmıştır. İlk olarak Halpin ve Croft (1963) tarafından geliştirilen ölçek ilköğretim okulları için güncellenmiştir (akt. Hoy ve diğ., 1991). Anketin orijinali 42 madde ve 6 boyuttan oluşmaktadır. Ölçek, hiçbir zaman (1), bazen (2), sık sık (3) ve her zaman (4) şeklinde cevaplandırılan ve puanlanan 4’lü Likert tipi bir ölçektir. Bu ölçeği, Kavgacı (2010) Türkçeye uyarlamış ve dört faktörlü bir yapı bulmuştur. Bununla birlikte, dört faktör tarafından açıklanan toplam varyans yaklaşık %56 olarak bulunmuş; birinci faktör (destekleyicilik) varyansın %20.10’unu, ikinci faktör (sınırlayıcılık) %15.15’ini, üçüncü faktör (yönlendiricilik) %10.20’sini ve dördüncü faktör de (samimiyet) %10.20’sini açıklamıştır (Kavgacı, 2010). Bu çalışma kapsamında yapılan faktör analizi sonuçları ölçeğin dört faktörlü yapısını desteklemiştir. Bu faktörlerin açıkladığı toplam varyans %54.09’dur. Birinci faktör (destekleyicilik) varyansın %25.55’ini, ikinci faktör (yönlendiricilik) %11.65’ini, üçüncü faktör (samimiyet) %10.82’sini ve dördüncü faktör (sınırlayıcılık) %6.07’sini açıklamıştır. Ölçeğin güvenilirliğini test etmek için Cronbach’s Alpha güvenilirlik katsayıları ve madde toplam korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Güvenirlik analizi sonucunda alt boyutlar için güvenilirlik katsayıları destekleyicilik boyutu için .89, sınırlayıcılık boyutu için .80, yönlendiricilik boyutu için .79 ve samimiyet boyutu için .82 olarak hesaplanmıştır. Alt boyutlardaki maddelerin düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayılarının .38 ile .72 arasında değiştiği görülmektedir.

Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin analizi SPSS 15.0 programı kullanılarak yapılmıştır. Cinsiyet ve branş değişkenlerine göre farklılığının analizinde bağımsız gruplar için t-testi kullanılmıştır. Mesleki kıdem ve bulunulan okuldaki hizmet süresi değişkenlerine göre farklılığın test edilmesi için ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analizlerde hata payı .05 olarak alınmıştır.

BULGULAR

Okul İkliminin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Araştırmaya katılan ilköğretim okulu öğretmenlerinin okul iklimi puanlarının cinsiyet değişkenine göre farklılığı için yapılan t-testi sonuçları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin Okul İklimi Algılarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	n	\bar{X}	S	sd	t	p
Destekleyicilik	Kadın	105	2.74	.68	231	.02	.99
	Erkek	128	2.74	.59			
Yönlendiricilik	Kadın	105	2.60	.64	231	1.28	.20
	Erkek	128	2.50	.57			
Samimiyet	Kadın	105	2.73	.55	231	1.68	.10
	Erkek	128	2.61	.53			
Sınırlayıcılık	Kadın	105	2.20	.70	231	-1.76	.08
	Erkek	128	2.37	.72			

Tablo 1 incelendiğinde, ilköğretim okulu öğretmenlerinin okul iklimine ilişkin algılarının destekleyicilik [$t(231) = .02, p > .05$], yönlendiricilik [$t(231) = 1.28, p > .05$], samimiyet [$t(231) = 1.68, p > .05$] ve sınırlayıcılık [$t(231) = -1.76, p > .05$] boyutlarında cinsiyete göre anlamlı farklılıklar göstermediği anlaşılmaktadır.

Okul İkliminin Branşa Göre Karşılaştırılması

Araştırmaya katılan ilköğretim okulu öğretmenlerinin okul iklimi puanlarının branş değişkenine göre farklılığı için yapılan t-testi sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin Okul İklimi Algılarının Branşa Göre t-Testi Sonuçları

Boyutlar	Görev	n	\bar{X}	S	sd	t	p
Destekleyicilik	Sınıf	103	2.74	.64	231	.14	.89
	Branş	130	2.73	.63			
Yönlendiricilik	Sınıf	103	2.53	.62	231	-.24	.81
	Branş	130	2.55	.59			
Samimiyet	Sınıf	103	2.71	.56	231	1.24	.22
	Branş	130	2.63	.52			
Sınırlayıcılık	Sınıf	103	2.19	.74	231	-1.94	.06
	Branş	130	2.37	.69			

Tablo 2'ye göre, öğretmenlerin okul iklimine ilişkin algılarında branş değişkenine göre destekleyicilik [$t(231) = .14, p > .05$], yönlendiricilik [$t(231) = -.24, p > .05$], samimiyet [$t(231) = 1.24, p > .05$] ve sınırlayıcılık [$t(231) = -1.94, p > .05$] alt boyutlarında anlamlı farklılıklar yoktur.

Okul İkliminin Kıdeme Göre Karşılaştırılması

Araştırmaya katılan ilköğretim okulu öğretmenlerinin okul iklimi puanlarının kıdem değişkenine göre farklılığı için yapılan ANOVA sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Okul İklimi Algılarının Kıdeme Göre ANOVA Sonuçları

Boyutlar	Kıdem (yıl)	N	\bar{X}	S	sd	F	p
Destekleyicilik	1-10	110	2.73	.57	2	.65	.53
	11-20	80	2.69	.69	230		
	21 ve üzeri	43	2.83	.66	232		
Yönlendiricilik	1-10	110	2.58	.58	2	1.33	.27
	11-20	80	2.45	.62	230		
	21 ve üzeri	43	2.60	.61	232		
Samimiyet	1-10	110	2.68	.49	2	.59	.55
	11-20	80	2.62	.55	230		
	21 ve üzeri	43	2.72	.64	232		
Sınırlayıcılık	1-10	110	2.34	.69	2	.49	.61
	11-20	80	2.26	.77	230		
	21 ve üzeri	43	2.23	.69	232		

Tablo 3'teki ANOVA sonuçları, destekleyicilik [$F(2, 230) = .65, p > .05$], yönlendiricilik [$F(2, 230) = 1.33, p > .05$], samimiyet [$F(2, 230) = .59, p > .05$] ve sınırlayıcılık [$F(2, 230) = .49, p > .05$] alt boyutlarında öğretmenlerin okul iklimi algılarının kıdemlerine göre anlamlı farklılıklar oluşturmadığını göstermiştir.

Okul İkliminin Okuldaki Hizmet Süresine Göre Karşılaştırılması

Araştırmaya katılan ilköğretim okulu öğretmenlerinin okul iklimi algılarının bulunulan okuldaki hizmet süresi değişkenine göre farklılığı için yapılan ANOVA sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Okul İklimi Algılarının Bulunulan Okuldaki Hizmet Süresine Göre ANOVA Sonuçları

Boyutlar	Okul Hizmet Süresi	n	\bar{X}	S	sd	F	p
Destekleyicilik	1-5	164	2.68	.61	2	2.85	.06
	6-10	44	2.78	.68	230		
	11 ve üzeri	25	3.00	.60	232		
Yönlendiricilik	1-5	164	2.52	.58	2	.43	.65
	6-10	44	2.55	.67	230		
	11 ve üzeri	25	2.64	.61	232		
Samimiyet	1-5	164	2.66	.54	2	1.67	.19
	6-10	44	2.60	.50	230		
	11 ve üzeri	25	2.84	.61	232		
Sınırlayıcılık	1-5	164	2.32	.72	2	1.15	.32
	6-10	44	2.28	.66	230		
	11 ve üzeri	25	2.09	.74	232		

Tablo 4 incelendiğinde, öğretmenlerin okul ikliminin destekleyicilik [$F(2, 230) = 2.85, p > .05$], yönlendiricilik [$F(2, 230) = .43, p > .05$], samimiyet [$F(2, 230) = 1.67, p > .05$] ve sınırlayıcılık [$F(2, 230) = 1.15, p > .05$] boyutlarına ilişkin algılarının çalıştıkları okuldaki hizmet sürelerine göre değişmediği bulgulanmıştır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

İlköğretim okulu öğretmenlerinin okul iklimine ilişkin algılarının bazı demografik değişkenlere göre incelendiği bu araştırmada, öğretmenlerin okul iklimine ilişkin algılarının cinsiyet, branş, kıdem ve bulunulan okuldaki hizmet süresi değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır. Diğer bir ifadeyle, öğretmenlerin okul iklimine ilişkin algıları ele alınan demografik değişkenlerle ilişkili bulunmamıştır. İlgili alanyazında öğretmenlerin görev yaptıkları okulların iklimine ilişkin algıları konusunda yapılan çalışmalar incelendiğinde, benzer sonuçların elde edildiği görülmektedir (Baykal, 2007; Karacaoğlu, 2008; Kavgacı, 2010; Özden, 2009).

Araştırmada elde edilen sonuçlardan birisi, ilköğretim okulu öğretmenlerinin okul iklimine ilişkin algılarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar oluşturmadığıdır. Bu bulgu ile alanyazında daha önce yapılan bazı araştırmaların sonuçları paralellik göstermektedir (Günbayı, 2005; Kavgacı, 2010; Özden, 2009). Bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olan nedenlerden biri, öğretmenlik mesleğinde cinsiyetin belirgin ve seçici bir özellik olmaması olabilir. Eğitim sistemi içinde öğretmenlerden öğretim, yönetim, konu alanı uzmanlığı ve öğrenci danışmanlığı gibi temel roller beklenmektedir. Bu roller, cinsiyete bakılmaksızın tüm öğretmenler için geçerlidir. Bu nedenle, öğretmenlerin okul iklimine ilişkin algılarının cinsiyete göre değişiklik göstermemesi anlaşılır bir bulgu olarak kabul edilebilir.

Araştırma sonuçları, öğretmenlerin okul iklimine ilişkin algılarının branş değişkenine göre anlamlı farklılıklar göstermediğini ortaya koymuştur. Bunun nedenlerinden biri, okul ikliminin tüm öğretmenler tarafından paylaşılması olabilir. Bir başka ifadeyle, araştırmaya katılan öğretmenlerin okul iklimine bakış açılarının benzer olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, özellikle ilköğretim okullarında sınıf ve branş öğretmenlerinin ders aralarındaki zamanı geçirdikleri ortamın ortak olmasının bunda etkili olabileceği düşünülmektedir. Bu bulgular, daha önce Kavgacı (2010) ve Baykal (2007) tarafından yapılan araştırma sonuçlarıyla uyum göstermektedir. Karacaoğlu (2008) okul iklimine ilişkin öğretmen algılarını tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada, genel olarak sınıf ve

branş öğretmenlerinin okul ikliminin alt boyutlarına ilişkin algıları arasında anlamlı farklılıklara rastlanmadığını bulgulamıştır. Bu bulgu, araştırmanın sonuçlarını destekler niteliktedir. Öte yandan, Günbayı (2005) ortaöğretim öğretmenlerinin okul iklimine ilişkin algılarını incelediği çalışmasında, farklı branştan öğretmenlerin okul iklimine ilişkin algılarının istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaştığını bulgulamıştır. Bu bulgu, bu araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmemektedir. Bunun nedeni olarak, bu iki çalışmada örnekleme oluşturan öğretmenlerin farklı kademelerde öğretmenlik yapmaları gösterilebilir. Bununla birlikte, özellikle ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenler ders saatlerinin az olması nedeniyle farklı kurumlarda ek ders ücreti karşılığında ders verebilmektedirler. Bu öğretmenlerin aynı anda birden fazla okulda çalışmalarının kendi okullarındaki klime ilişkin algılarını değiştirmiş olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmadan çıkan diğer bir sonuca göre, öğretmenlerin okul iklimi algıları kıdem değişkenine göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir. Bir başka ifadeyle, farklı kıdeme sahip öğretmenlerin okul iklimine ilişkin algıları birbirine benzemektedir. Acet (2006) ve Kavgacı (2010) yaptıkları araştırmalarda benzer bulgulara ulaşmışlardır. Fakat bu konuda yapılan çalışmalarda farklı sonuçlara da ulaşıldığı görülmektedir. Saygılı (2010) öğretmenlerin okul iklimine yönelik algılarının kıdem yılına göre farklılaşabildiğini bulgulamıştır. Baykal (2007) yaptığı çalışmada kıdem yılı düşük öğretmenlerin genel olarak kıdem yılı yüksek öğretmenlere göre okul iklimini daha olumlu algılama eğiliminde olduklarından söz etmektedir. Günbayı (2007) ise kıdemi düşük öğretmenlerin kıdemi yüksek öğretmenlere göre okul iklimini daha olumlu algıladıklarını bulmuş ve bu bulgusunu işsizliğin yoğun olduğu ve iş bulmanın zorlaştığı günümüz koşullarında öğretmen olarak atanan bireylerin kendilerini şanslı hissetmelerine, mesleklerinin değerini bilmelerine ve bu sebeple okul iklimini daha olumlu olarak algılama eğiliminde olmalarına bağlamıştır. Bu anlamda, özellikle destekleyici boyutta kıdem yılı daha yüksek olan öğretmenlerin okul iklimine karşı biraz daha olumlu algılara sahip olmaları ilginç bir bulgu olarak değerlendirilebilir. Bunun bir nedeni, kıdem yılı yüksek olan öğretmenlerin okuldaki işleyiş ve süreçlere

daha aşına hale geldikleri için okul iklimine ilişkin algılarında seçiciliği kaybetmiş olmaları ve okul iklimine daha az eleştirel bir tavırla yaklaşmaları olabilir.

Araştırmada son olarak öğretmenlerin okul iklimine ilişkin algılarının bulunulan okuldaki hizmet süresi değişkenine göre anlamlı farklılıklar göstermediği belirlenmiştir. Acet (2006) öğretmenlerin buldukları okulda hizmet sürelerinin okul iklimine ilişkin algılarında anlamlı bir farklılık yaratmadığını ortaya koymuştur. Bu sonuç, araştırmanın bulguları ile paralellik göstermektedir. Öte yandan, sınırlayıcılık boyutu haricindeki boyutlarda öğretmenlerin okulda hizmet süresi arttıkça okul iklimine ilişkin algılarının kısmen daha olumlu hale geldiği görülmektedir. Kavgacı (2010) okul ikliminin samimiyet boyutunda benzer sonuçlara ulaşmıştır. Bunun nedeni olarak öğretmenlerin görev yaptıkları okula yıllar geçtikçe daha fazla adapte olmaları ve okulu daha fazla benimsemeleri gösterilebilir. Ayrıca, aynı okulda uzun yıllar görev yapan öğretmenlerin okulun işleyişi, sembolik yönü, kültürü, öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyi gibi konularda daha fazla bilgi sahibi olmaları nedeniyle okul iklimine yönelik daha olumlu algılara sahip olmaları beklenebilir.

Yapılan çalışmada öğretmenlerin okul iklimine ilişkin algıları cinsiyet, branş, kıdem ve görev yapılan okulda çalışma süresi değişkenlerine göre incelenmiş ve öğretmenlerin algılarında anlamlı farklılıklara rastlanmamıştır. Bir başka ifadeyle, öğretmenlerin okul iklimi ile ilgili algılarında demografik değişkenler etkili olmamaktadır. Bu araştırmanın bulguları, öğretmenlerin okul iklimine ilişkin algılarının farklı değişkenler kullanılarak incelenmesi gerektiğini göstermektedir. Öğretmenlerin çalıştıkları ortamın niteliğini ve öğrencilerin öğrenme ortamını olumlu ya da olumsuz olarak etkileyebilecek bir faktör olarak okul ikliminin (Hoy ve diğ., 1991) daha iyi çözümlenebilmesi için konuya ilişkin farklı türde araştırmalar yapılması ve farklı değişkenlerle bağlantı kurulması gerekli görülmektedir. Ayrıca, bundan sonra yapılacak çalışmalarda nitel ya da karma araştırma yöntemlerinden faydalanılarak okulların iklimine ve iklimi etkileyen faktörlere ilişkin daha kapsamlı bulgular elde edilebilir.

KAYNAKLAR

- Acet, A. (2006). *İlköğretim okullarında örgüt iklimi ve karara katılma arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Anderson, C. S. (1982). The search for school climate: A review of the research. *Review of the Educational Research*, 52(3), 368-420.
- Baykal, İ. (2007). *İlköğretim okullarının örgüt ikliminin bazı değişkeler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Çağlar, M. E. (2008). *Örgütsel iklimin örgütsel bağlılık üzerindeki etkileri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Ellis, T. I. (1988). School climate. *Research Roundup*, 4(2), 3-6.
- Gedikoğlu, T. ve Tahaoğlu, F. (2010). İlköğretim okullarının örgüt iklimi: Gaziantep ili Şahinbey ve Şehitkamil ilçeleri örneği. *Milli Eğitim*, 39(186), 38-55.
- Günbayı, İ. (2007). School climate and teachers' perceptions on climate factors: Research into nine urban high schools. *Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET*, 6(3), 70-78.
- Hoy, W. K. (1990) Organizational climate and culture: A conceptual analysis of the school workplace. *Journal of Educational and Psychological Consultation*, 1(2), 149-168.
- Hoy, W. K., & Clover, S. I. R. (1986). Elementary school climate: A revision of OCDQ. *Educational Administration Quarterly*, 22(1), 93-110.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. (2010). *Eğitim yönetimi: Teori, araştırma ve uygulama* (7. basım) (Çev. S. Turan). Ankara: Nobel.
- Hoy, W. K., Smith, P. A., & Sweetland, S. R. (2002). The development of the organizational climate index for high schools: Its measure and relationship to faculty trust. *High School Journal*, 86(2), 38-49.
- Hoy, W. K., Tarter, C. J., & Kottkamp, R. B. (1991). *Open schools/healthy schools: Measuring organizational climate* (1st ed.). Newbury Park: Sage.
- Johnson, B., & Stewens, J. J. (2006). Student achievement and elementary teachers' perceptions of school climate. *Learning Environ Res*, 9, 111-122.
- Karacaoğlu, İ. (2008). *Öğretmenlerin okul iklimi algıları ile kaynaştırmaya ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi* (19. baskı). Ankara: Nobel.
- Kavgacı, H. (2010). *İlköğretimde örgütsel iklim ve okul-aile ilişkileri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kottkamp, R. B., Mulhern, J. A., & Hoy, W. K. (1987). Secondary school climate: A revision of the QCDQ. *Educational Administration Quarterly*, 23(3), 31-48.

- Özdemir, F. (2006). *Örgütsel iklimin iş tatmin düzeyine etkisi: Tekstil sektöründe bir araştırma* (Yayımlanmamış doktora tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Özden, T. (2009). *İlköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin okullarındaki iletişim iklimine yönelik algıları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Saygılı, G. (2010). *Öğretmenlerin kişilik özellikleri ile okul iklimi algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi (İstanbul ili Sancaktepe ilçesi örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Schlaffer, J. J. (2006). *Elementary teachers' and principals' perceptions of school climate* (Unpublished doctoral dissertation). Widener University, Pennsylvania.
- Shaw, B. C. (2009). *Impact of leadership styles on school climate* (Unpublished doctoral dissertation). Capella University, Minneapolis.
- Sweetland, S. R., & Hoy, W. K. (2000). School characteristics and educational outcomes: Toward an organizational model of student achievement in middle schools *Educational Administration Quarterly*, 36(5), 703-729.
- Thomasson, V. L. (2006). *A study of relationship between school climate and student performance on the Virginia standards of learning tests in elementary schools* (Unpublished doctoral dissertation). Virginia Commonwealth University, Virginia.
- Tok, A. (2006). *İlköğretim okullarındaki örgüt iklimine ilişkin öğretmen algıları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Wei, L. T. (2003). *Organizational climate and effectiveness in junior-middle schools in P. R. China* (Unpublished master's thesis). University of Regina, Canada.
- Williamson, J. S. (2007). *Defining relationship between principal's leadership style and school climate as perceived by title I elementary teachers* (Unpublished doctoral dissertation). University of Toledo, Ohio.

SUMMARY

In the most common term, climate is a concept that expresses the quality of organizational life (Sweetland & Hoy, 2000). In other words, climate of an organization is the body of inner features that affects the behavior of organization members and differs the organization from other organizations (Hoy & Miskel, 2010). The school climate which is defined as the quality of the school environment perceived by the members of the school depends on the collective perception about behaviors at school and it shapes the organizational behavior (Hoy, Tarter, & Kottkamp, 1991). Being an element which is difficult to be evaluated and directed, the school climate can be

defined as people's emotions and thoughts about school, in other words the things that school makes people feel totally (Ellis, 1988).

This study was designed as a survey model. In the studies that were designed in survey model, a current situation is tried to be defined as it is (Karasar, 2009). A total of 240 primary school teachers working in Sivas participated in the study. This number decreased to 233 during data clean-up process. "Organizational Climate Detection Questionnaire-Refined Edition for Primary Schools" was used to measure teachers' perceptions of school climate. The scale which had first been developed by Halpin and Croft (1963) was updated for primary schools (Hoy et al., 1991). In this study, independent samples of t-test were used to analyze the mean difference between the variables of gender and branch. One way ANOVA was used to detect the difference between the variables of seniority and years in current school.

In the research, teachers' perceptions on school climate were analyzed according to the variables of gender, branch, seniority and years in current school, but no meaningful differences were found in perceptions of primary school teachers. In other words, teachers' perceptions of school climate did not vary depending on the demographic variables mentioned in the present study. At this point, results from this study indicated that teachers' perceptions about school climate should be analyzed by using other different variables. It is assumed to be necessary to make different kinds of researches and establish relationship with different variables for better understanding of the concept of school climate which has the power to affect the educational process at schools either positively or negatively.